



GEZONDHEID & VITSLUITING: LATEN WE BARRIERES DOORBREKEN!





DANK JE

Allereerst bedankt voor je interesse in ons educatief aanbod, ontwikkeld voor jou en jouw leerlingen!

Ons doel? Jongeren zo vroeg mogelijk bewust maken van de problematiek van uitsluiting in al haar vormen, en in het bijzonder uitsluiting door gezondheidsproblemen.

In hoeverre zijn we relevant in onze aanpak?

Damiaanactie is een Belgische medische non-profit organisatie die zich inzet voor mensen met lepra, tuberculose en andere ziekten die vooral de meest kwetsbare gemeenschappen treffen. Over de hele wereld, maar ook in België.

Deze ziekten leiden tot veel stigmatisering: uitsluiting van getroffen personen en mensen in hun omgeving komt vaak voor. Naast onze primaire missie, namelijk het genezen van patiënten, bieden we essentiële sociaaleconomische steun aan de meest kwetsbaren. Op deze manier én door bewustmakingsacties bij de lokale bevolking strijden we tegen uitsluiting.

Laten we samen onze wereld begrijpen

Zoals je wellicht weet en ervaart in je klasgroepen, is uitsluiting helaas niet beperkt tot bepaalde landen, sociale klassen of ziekten. Het komt overal voor, op kleine of grote schaal. We willen jongeren helpen begrijpen waar uitsluiting vandaan komt, welke vormen het kan aannemen, wat de gevolgen zijn en hoe het te vermijden. Uitsluiting is een breed onderwerp dat vele dat we soms van dichtbij meemaken.

Gezien onze medische achtergrond benaderen we uitsluiting vanuit de invalshoek “gezondheid”: mensen staan doorgaans angstig tegenover ziekte. Sommige besmettelijke aandoeningen vereisen weliswaar medische isolatie, maar hoe kunnen we ervoor zorgen dat dit niet blijft duren en dat dit niet tot uitsluiting leidt?



Jouw leerlingen, wereldburgers

Dit programma zet leerlingen aan tot nadenken over hoe zij zich kunnen inzetten tegen uitsluiting en verantwoordelijke burgers te worden. Ze worden uitgedaagd om zich, met empathie maar zonder naïviteit, open te stellen voor de - soms harde - realiteit van het leven.

Dit pedagogisch dossier draait rond het thema uitsluiting. De inhoud sluit aan op de onderwijsdoelstellingen en het staat scholen toe om jongeren de ruimte te bieden voor zelfreflectie en het vormen van hun waarden. Misschien voeren jullie op school al acties tegen pesten. Uitsluiting is eigenlijk een passieve vorm van pesten: iemand negeren, hem of haar niet laten meedoen.

Ons doel is om jongeren bewust te maken van uitsluiting. Via dit dossier willen we jou helpen dit soms delicate onderwerp aan te pakken.

Daarom behandelen we in deze bundel niet rechtstreeks lepra, tuberculose of leishmaniasis en de activiteiten die we ter bestrijding van deze ziekten uitvoeren. Voor deze informatie verwijzen wij jou naar de leerkrachtenbundel "In het hart van de actie".

https://volunteering.damienfoundation.be/nl_BE/

VORMEN VAN UITSLUITING

Het woordenboek definieert (sociale) uitsluiting als een situatie waarin personen geen toegang hebben tot de levensstandaard en de gebruikelijke diensten in de samenleving.

Iedereen is ooit, om welke reden dan ook, wel eens geconfronteerd met uitsluiting.

Hier is een niet-exhaustieve lijst van verschillende soorten uitsluiting, geïnspireerd door ChatGPT:

Economische uitsluiting

- **Armoede:** Gebrek aan financiële middelen om te zorgen voor je eigen huisvesting, voedsel, gezondheid en onderwijs.
- **Werkloosheid:** Gebrek aan werk, wat de inkomsten en economische kansen beperkt.

Sociale uitsluiting

- **Sociale isolatie:** Gebrek aan sociale relaties of steun van anderen, wat leidt tot eenzaamheid.
- **Discriminatie:** Onrechtvaardige of nadelige behandeling op basis van ras, geslacht, leeftijd, religie, seksuele geaardheid of andere persoonlijke kenmerken.

Uitsluiting door een fysiek verschil

- **Fysieke verschillen:** Onrechtvaardige behandeling op basis van fysieke kenmerken van een persoon: lengte, haarkleur, gezichtskenmerken, enz.
- **Beperking:** Onvermogen of moeite hebben om aan bepaalde activiteiten deel te nemen door een fysieke beperking.

Educatieve uitsluiting

- **Beperkte toegang tot onderwijs:** Gebrek aan onderwijskansen voor bepaalde groepen door armoede, geografische ligging of discriminatie.
- **Schooluitval:** Niet meer naar school gaan, wat de toekomstige vooruitzichten beperkt.

Digitale uitsluiting

- **Digitale kloof:** Ongelijke toegang tot technologie, zoals internet en digitale toestellen.
- **Digitale incompetentie:** Gebrek aan vaardigheden om technologieën effectief te gebruiken.

Politieke uitsluiting

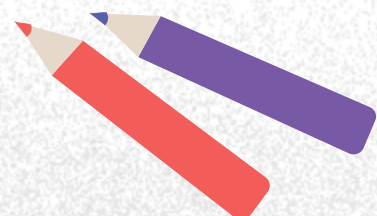
- **Afwezigheid van participatie:** Lage vertegenwoordiging of participatie in politieke en besluitvormingsprocessen.
- **Beperkte burgerrechten:** Beperkingen op burgerlijke en politieke rechten, waardoor bepaalde groepen niet kunnen stemmen of deelnemen aan politieke activiteiten.

Geografische uitsluiting

- **Geografisch isolement:** Moeilijke toegang tot diensten en kansen voor bevolkingsgebieden die in afgelegen gebieden leven.
- **Geografische segregatie:** Bepaalde groepen mensen in specifieke wijken met weinig diensten en kansen laten leven.

Uitsluiting door gezondheid

- **Gezondheidsongelijkheden:** Aanzienlijke verschillen in de gezondheidstoestand tussen verschillende sociale groepen.





DAMIAAN- ACTIE TEGEN VITSLUITING

Inclusie en bewustmaking

Mensen met lepra, tuberculose of leishmaniasis staan voor een dubbele uitdaging: enerzijds moeten ze een behandeling starten, anderzijds leven ze met de angst die deze ziektes in hun omgeving kunnen veroorzaken. Om hen een globale aanpak van hun probleem te bieden, plaatst Damiaanactie haar werk in het bredere kader van het recht op toegang tot gezondheidszorg. Hoe? Door elke patiënt te helpen de barrières van isolement te doorbreken waarmee hij of zij te maken heeft. Concreet gaat het om initiatieven gericht op sociale inclusie (schoolhulp, spelactiviteiten, sport, professionele opleidingen, en activiteiten voor het genereren van een inkomen), evenals sensibiliseringsprogramma's en opleidingen om vooroordelen over deze ziektes tegen te gaan.



Lepra

Lepra is een chronische infectieziekte die hoofdzakelijk de huid, het perifere zenuwstelsel, de ogen en het slijmvlies van de bovenste luchtwegen aantast.

Lepra wordt overgedragen via de luchtwegen. En toch is lepra geen extreem besmettelijke ziekte: 99% van de bevolking is van nature immuun voor lepra. Alleen mensen met een verzwakt immuunsysteem, die gedurende lange tijd samenleven met een besmet persoon, lopen een verhoogd risico op de ziekte.

De bestaande behandelingen tegen lepra zijn bijzonder effectief.

Elk jaar worden er wereldwijd 200.000 personen met lepra vastgesteld.

Tuberculose

Tuberculose is een uiterst besmettelijke en dodelijke infectieziekte.

Ze tast vooral de longen aan, maar kan ook in andere lichaamsdelen (wervelkolom, nieren, lymfeklieren, ...) voorkomen.

Tuberculose wordt overgedragen via de luchtwegen. Iedereen kan tuberculose krijgen, maar de ziekte treft vooral mensen met een verzwakt immuunsysteem.

Als de behandeling in een beginfase wordt opgestart, bedraagt de kans op genezing 87%.

Elk jaar worden er wereldwijd meer dan 10 miljoen mensen met tuberculose opgespoord en sterven 1,3 miljoen mensen aan deze ziekte.



VITSLUITING ERVAREN

Een rollenspel doen met je leerlingen, in de klas of tijdens mondiale vormingsdagen, is een goede manier om hen de impact van uitsluiting door gezondheid te laten ervaren.

Benodigd materiaal

- Het kaartspel “Uitsluiting” van Damiaanactie om af te drukken en uit te knippen. We raden aan om 2 kaarten “Ik heb lepra”, 2 kaarten “Ik heb tuberculose” en de rest “Ik ben gezond” te verdelen. Voorzie 5 extra kaarten “Ik heb tuberculose”.
- Een ruimte die toelaat dat leerlingen zich vrij verplaatsen.
- Een blad met daarop “JA” en een met “NEE” om aan weerszijden van de ruimte te hangen.

1. Een eerste kennismaking

Elke leerling trekt een kaart. De leerlingen die een kaart hebben waarop staat dat ze besmet zijn met een ziekte, maken zich bekend. Vervolgens bepaalt de rest van de groep vrij hoe ze omgaan met de “zieke” klasgenoten, op basis van wat ze (denken te) weten over de ziekte. Hoe worden de zieke leerlingen behandeld? **Het doel is leerlingen te doen aanvoelen wat de spontane en/of sociaal aangeleerde reacties op ziekte zijn, alvorens deze in groep te bespreken.** Wanneer een leerling met tuberculose te dicht bij een andere leerling komt, wordt deze ook “besmet” en ontvangt een kaart “Ik heb tuberculose”.

Ter herinnering: tuberculose wordt via de lucht overgedragen, bijvoorbeeld door met elkaar te babbelen.

Indien nodig kan je de rollen na een paar vragen wisselen, zodat de andere leerlingen ook als “zieke personen” uitsluiting kunnen ervaren.

2. Klasactiviteit

Alle leerlingen staan in het midden van de ruimte, behalve de “zieke” leerlingen langs de kant staan.

Stel vervolgens gesloten vragen. De leerlingen antwoorden op de vraag door zich naar de “JA”- of “NEE”-kant te verplaatsen. Afhankelijk van de groep, de relaties tussen leerlingen, hun openheid en jouw kennis van je leerlingen kan je algemene vragen (basisvraag) of meer specifieke vragen (voorbeelden in cursief) stellen.

Dit spel heeft tot doel aan te tonen dat we allemaal fysieke bijzonderheden hebben waarvoor we onterecht kunnen worden uitgesloten.

Voorbeelden van vragen:

- *Draag je een bril?*
- *Heb je een beugel (gehad)?*
- *Ben je al eens opgenomen in het ziekenhuis?*
- *Heb je de windpokken gehad?*
- *Heb je ooit een lichaamsdeel gebroken?*
- *Heb je ooit covid gehad?*
- *Heeft iemand uit je omgeving al covid gehad?*

Afhankelijk van de relatie die je hebt met de groep en de relaties tussen de leerlingen onderling, kun je meer of minder diep ingaan op de vragen. Het is belangrijk om bewustwording te creëren over het thema uitsluiting, zonder dat het werkelijkheid wordt binnen de groep. Wees dus extra waakzaam.

VITSLUITING BESPREKEN

Wanneer je merkt dat de reacties van je leerlingen interessant worden, schakel je over naar een klasdiscussie.

Laat de leerlingen eerst praten over hun gevoelens tijdens het spel.

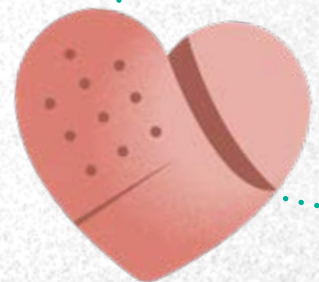
- *Hoe voelde ik me? Als 'zieke' of als 'niet-zieke'?*
- *Was ik alleen (of met slechts enkele klasgenoten) in een groepje op een gegeven moment? Hoe voelde ik me daarbij?*
- *Had ik het gevoel dat ik werd uitgesloten? Waarom?... Hebben de patiënten zichzelf uitgesloten?*

Laat leerlingen vrij discussiëren, elke tussenkomst is waardevol.

Wanneer het onderwerp uitsluiting aan bod komt, laat jouw leerlingen dan praten over situaties die ze hebben meegemaakt, gehoord of gezien.

Hier zijn ook enkele vragen uit ons spel "Genezen werkt aanstekelijk" die kunnen helpen als inspiratie tijdens het gesprek:

1. **Damiaanactie komt alleen tussen op verzoek van de lokale bevolking. Ze weten waar en wanneer hulp nodig is. Hoe weet je in België of iemand in jouw buurt hulp nodig heeft?**
2. **Ben je ooit bang geweest om naar de dokter te gaan? Waarom?**
3. **Sommige jongeren kunnen door hun ziekte niet meer naar school gaan. Wat zou je het meest missen als je niet meer naar school zou kunnen gaan?**
4. **Het praten over bepaalde ziekten zoals lepra en tuberculose is soms taboe. Welke onderwerpen zouden hier taboe zijn om te bespreken?**



VITSLUITING VANWEGE GEZONDHEIDSRLEDENEN IN DE WERELD



Na het klasgesprek over uitsluiting tussen de leerlingen, schakelen we over op uitsluiting door gezondheidsproblemen in de wereld.

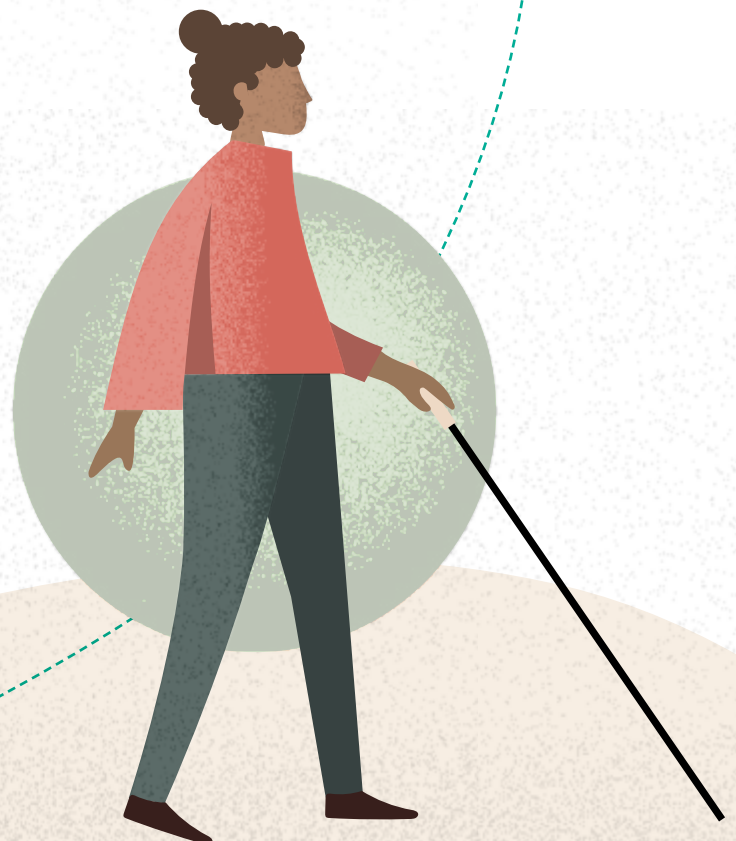
Veel van je leerlingen hebben al over deze thema's gehoord.

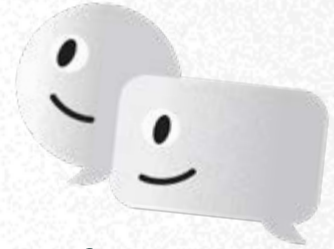
Hiervoor kan je de video "Gezondheid & uitsluiting: laten we barrières doorbreken!" bekijken op de pagina Educatie van onze website www.damiaanactie.be

Vorm na het bekijken van de video groepjes van 4 à 5 leerlingen om de vragen op de activiteitenfiche te bespreken. Indien nodig, mogen de leerlingen gebruik maken van het internet of surfen naar www.damiaanactie.be



Er is meestal geen juist antwoord, de bedoeling is om samen na te denken. De bijgevoegde antwoorden zijn voorbeelden om de discussie gaande te houden.





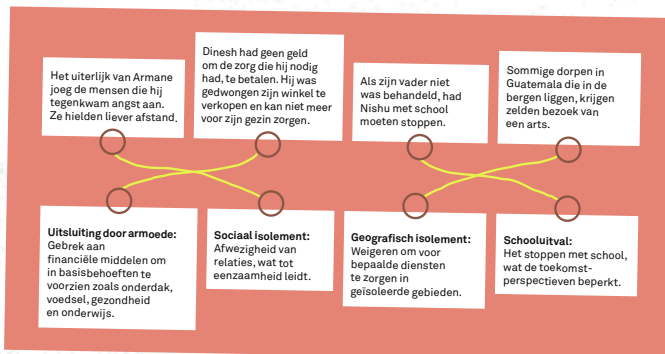
CORRECTIESLEUTEL VAN DE ACTIVITEITENFICHE GEZONDHEID & UITSLUITING: LATEN WE BARRIÈRES DOORBREKEN!

1. Waarom denk je dat we bepaalde personen uitsluiten?

Voorbeelden: omdat we bang zijn, omdat we de ziekte niet kennen, omdat anderen het doen.

2. Kun je voorbeelden geven van situaties die je hebt meegemaakt waarin iemand werd uitgesloten?

3. Kun je deze situaties uit de film verbinden met het soort uitsluiting waar personen uit de film mee te maken hebben?



- Het uiterlijk van Armane joeg de mensen die hij tegenkwam angst aan. Ze hielden liever afstand.
→ **Sociaal isolement: afwezigheid van sociale relaties leidt tot eenzaamheid.**
- Dinesh had geen geld om de zorg die hij nodig had, te betalen. Hij was gedwongen om zijn winkel te verkopen en kan niet meer voor zijn gezin zorgen.
→ **Uitsluiting door armoede: gebrek aan financiële middelen om te zorgen voor je eigen onderdak, voedsel, gezondheid en onderwijs.**
- Als zijn vader niet was behandeld, had Nishu met school moeten stoppen.

→ **Schooluitval: niet meer naar school gaan, wat de toekomstplannen beperkt.**

- Sommige dorpen in Guatemala die in de bergen liggen, krijgen zelden bezoek van een arts.

→ **Geografisch isolement: weigering om bepaalde infrastructures of diensten in geïsoleerde gebieden te voorzien.**

4. Hoe zou iemand die uitgesloten wordt zich kunnen voelen? Waarom? Hoe uit zich dat?



De persoon is verdrietig → Hij/zij wil bij de anderen zijn, maar voelt zich afgewezen → Hij/zij huilt, hij/zij trekt zich terug, hij/zij heeft nergens meer zin in.



Hij/zij is boos → Hij/zij is boos op de anderen omdat ze hem/haar buitensluiten → Hij/zij wordt kwaad, wordt agressief, hij/zij kan ook huilen omdat hij/zij boos is.



Hij/zij is gelukkig → Nee



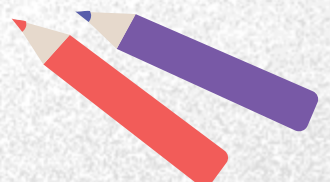
Hij/zij is bang → Hij/zij weet niet wat er met hem/haar zal gebeuren, hoe lang het zal duren → Hij/zij trekt zich terug of zoekt geruststelling.



Hij/zij vindt het grappig → Nee



Hij/zij schaamt zich → De persoon heeft het gevoel dat ze iets verkeerd of ongepast heeft gedaan, bloost, trekt zich terug.



5. Vul de volgende teksten aan met de ontbrekende woorden.

besmettelijk – sterven – **dokter** – tovenaars –
genezen – vervloekt

Vandaag weet iedereen in de buurt dat je kan **genezen** van lepra. Elke keer als iemand ziek wordt, waarschuwen we de **dokter**. Alle vriendinnen van mijn zus weten dat ze genezen zijn en dat ze niet langer **besmettelijk** zijn. Ze spelen weer elke dag voor het huis.

oorlog – **lepra** – rechter – stoppen – **durven** –
gestigmatiseerd – **behandeld** – **weten** – **begrijpt** –
verstoppen

In het dorp is Tika de enige met wie je over **lepra** kunt praten. Ze **begrijpt** me, dat weet ik. Maar ze zegt ook dat je erover moet **durven** praten. Want alleen zo zullen meer kinderen **behandeld** worden en genezen. En als je eenmaal genezen bent, ben je dat voor het leven. Je bent nooit meer besmettelijk. Mensen zouden dat moeten **weten**, iedereen zou dat moeten weten.

6. Welke misvattingen kunnen we over volgende personen hebben?

- Mensen met huidproblemen:
→ Het zijn vieze mensen.
- Mensen die te dik zijn:
→ Het is hun schuld omdat ze de hele tijd eten.
- Mensen die stotteren:
→ Het zijn dommeriken.
- Zij die vaak triestig zijn:
→ Ze weten niet hoe plezier maken.

7. Wat doe ik wanneer ik met een persoon die ziek is, te maken heb? Vink de juiste antwoorden aan.

Ik vraag wat ik kan doen: Het eerste wat je moet doen is de persoon vragen of de ziekte besmettelijk is en op welke manier de ziekte wordt overgedragen. Daarna moet je attent zijn voor zijn behoeften zonder hem overmatig te beschermen.

8. Wat is het verschil tussen uitsluiting en medische isolatie?

Medische isolatie is een medische noodzaak en voorkomt dat anderen besmet raken. Uitsluiting is een afwijzing van de ander. Men kan medische voorzorgsmaatregelen nemen en toch aandacht hebben voor de persoon en contact houden met hem/haar, vooral nu, met de moderne communicatiemiddelen die we hebben.

9. Leg uit wat je kunt doen opdat een persoon die ziek is, zich niet uitgesloten zou voelen.

Voorbeelden: blijven praten met hem/haar, zijn/haar lessen brengen als hij/zij niet naar school kan komen, hem/haar bezoeken als hij/zij niet besmettelijk is, uitleggen wat we kunnen doen voor diegenen die bang zijn om besmet te worden.

10. Dokters behandelen patiënten vanuit een medisch oogpunt. Identificeer wat er moet worden gedaan om het herstel te garanderen van mensen die ziek zijn. Duid hieronder aan waaraan een persoon die ziek is, nood heeft, naast medische zorg.

Zich goed voeden

Hygiënische omstandigheden moeten voldoende zijn

Weten dat hij en zijn familie zullen blijven beschikken over hun basisbehoeften, terwijl hij/zij behandeld wordt

Een plek in de samenleving behouden of terugvinden na genezing

Psychosociale ondersteuning (psychologische hulp, begeleiding tijdens de behandeling,...)



11. Het bestrijden van uitsluiting draagt bij aan verschillende van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen die zijn vastgesteld door de Verenigde Naties. Kan je drie verbanden leggen tussen uitsluiting en deze doelstellingen?

1 Geen armoede en geen honger: Door te voorkomen dat mensen vanwege hun ziekte worden uitgesloten van de samenleving, voorkomen we dat ze in een vicieuze cirkel van armoede terechtkomen. We zorgen ervoor dat ze voldoende inkomen overhouden om in de basisbehoeften van hun gezin te voorzien.

3 Goede gezondheid en welzijn: Iedereen die getroffen wordt door ziekte moet toegang hebben tot de nodige gezondheidszorg. Om dit te bereiken moeten mensen over hun symptomen kunnen praten zonder bang te hoeven zijn om te worden uitgesloten.

4 Kwaliteitsonderwijs: Mensen die getroffen zijn door een ziekte moeten hun schoolopleiding kunnen voortzetten. Om dit te bereiken mogen ze niet worden uitgesloten van school uit angst voor besmetting of vanwege vooroordelen. Als er sprake is van een besmettelijke ziekte, moeten ze zo snel mogelijk weer naar school kunnen en inhaallessen kunnen volgen.

6 Toegang tot schoon water en sanitair: Als mensen die getroffen zijn door een ziekte gegroepeerd worden in bepaalde dorpen, geïsoleerd van de rest van de bevolking, is de kans groter dat ze geen toegang hebben tot proper water, toiletten of douches.

8 Eerlijk werk en economische groei: Veel mensen die getroffen zijn door ziekte worden uitgesloten door werkgevers vanwege hun ziekte, de ziekte van hun familieleden of de gevolgen van een ziekte in het verleden.

10 Ongelijkheid verminderen: Iedereen heeft recht op een waardig leven en een goede gezondheid, in welk land hij of zij ook woont. Door uitsluiting te bestrijden, bestrijden we ongelijkheid.

Andere antwoorden zijn mogelijk als ze correct worden beargumenteerd.

Wist je dat?

Wist je dat het derde duurzame ontwikkelingsdoel (SDG) van de Verenigde Naties specifiek betrekking heeft op tuberculose?

Doelstelling 3.3 zegt het volgende:

“Tegen 2030 een einde maken aan de epidemieën van aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, en hepatitis, door water overdraagbare ziekten en andere overdraagbare ziekten bestrijden.”



Dit kan door:

- Empathie te tonen voor zieke en uitgesloten mensen.
- Zich te informeren over de besmettelijkheid van de ziektes die de mensen om ons heen treffen.
- Zich te beschermen tegen besmettingsrisico's zonder contact te verliezen met personen die ziek zijn.
- Zijn angsten voor verschillen te overwinnen.

Elke mens verdient het om opgenomen te worden in de maatschappij en in waardigheid te leven.

HOE KUNNEN JULLIE DAMIAANACTIE UITSLUITING HELPEN BESTRIJDEN?



Ben je geraakt door de getuigenissen in onze film? Wil jullie jullie inzetten om ziektegerelateerde uitsluiting wereldwijd te verminderen?

Er zijn veel organisaties die wereldwijd tegen uitsluiting strijden. Damiaanactie is er daar één van.

Als leerkracht of jeugdanimator kan je de organisatie op verschillende manieren helpen:

- Bespreek het met jouw leerlingen, collega's en naasten. Sensibiliseer over de problemen die ons bezighouden. Neem contact met ons op om een infosessie of een schoolanimatie te organiseren.
- Organiseer sensibiliserings- of fondsenwervingsacties op jouw school, in je jeugdbeweging, parochie.

- Zet jouw vaardigheden in ten dienste van de organisatie: help ons nieuwe pedagogische animaties te bedenken, nieuwe scholen, nieuwe jeugdorganisaties en om leerkrachten te bereiken.

Hier zijn enkele ideeën om met jouw leerlingen aan de slag te gaan:

- Maak een korte video voor sociale media (een lied, een dans, enz.) en tag Damiaanactie hierin.
- Organiseer een solidariteitsevenement om geld in te zamelen ten voordele van Damiaanactie.
- Start een 'challenge' en laat deze viraal gaan.
- Organiseer een (openbaar) debat of een spraakwedstrijd over het onderwerp.
- Vorm een groep die als vrijwilliger op festivals optreedt in naam van Damiaanactie om ons te helpen geld in te zamelen (vanaf 16 jaar).
- Creëer een minionderneming waarvan de winst naar onze projecten gaat.

Ons team Vrijwilligerswerk en Educatie helpt je graag verder. Stuur een e-mail naar vrijwilligers@damiaanactie.be.

Alvast bedankt!

